

Sprawozdanie z realizacji „Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015” za 2013 rok

Data przyjęcia sprawozdania: dnia 26 lutego 2014 roku

W dniu 20 maja 2013 roku Rada Ministrów przyjęła „Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015”. To kolejny z następujących po sobie dokumentów określających zadania z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce, realizowanych począwszy od września 2003 roku. Biorąc pod uwagę doświadczenia płynące z realizacji poprzednich planów wskazujące, iż wielokrotnie realizacja zadań wymagała czasu wykraczającego poza okres objęty planowaniem, wydłużono czas przewidziany na wykonanie obecnego Planu z dwóch do trzech lat.

Dokument określa najistotniejsze działania o zasięgu ogólnokrajowym, które powinny zostać podjęte przez poszczególne podmioty, w tym instytucje zaangażowane w prace międzyresortowego Zespołu do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Realizacja większości z zadań wskazanych w Planie będzie miała wpływ na kształtowanie lokalnych systemów bezpieczeństwa. Dokument składa się z następujących sześciu części:

- **CZĘŚĆ I: Działania prewencyjne**
- **CZĘŚĆ II: Wsparcie i ochrona ofiar**
- **CZĘŚĆ III: Poprawa skuteczności ścigania**
- **CZĘŚĆ IV: Podnoszenie kwalifikacji**
- **CZĘŚĆ V: Badania dotyczące problematyki handlu ludźmi/ewaluacja działań**
- **CZĘŚĆ VI: Współpraca międzynarodowa**

Niniejsze sprawozdanie, dotyczące realizacji działań zaplanowanych na 2013 rok oraz po części zadań zaplanowanych na 2014 roku, zostało opracowane w ramach wspomnianego wyżej Zespołu międzyresortowego i jego Grupy Roboczej. W celu umożliwienia prawidłowego i przystępnego zapoznania się z jego treścią, systematyka informacji odwołuje się do systematyki zastosowanej w „Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015” (np. Część I. Działania prewencyjne. Zadanie 1.1. Zorganizowanie przeglądu filmów na temat handlu ludźmi).

Ponadto, sprawozdanie zawiera zestawienie projektów dotyczących problematyki handlu ludźmi realizowanych w 2013 roku oraz streszczenie najważniejszych działań, które choć nie zostały objęte Krajowym Planem, to pozostają w związku z zadaniami podejmowanymi w ramach tego dokumentu.

CZĘŚĆ I: Działania prewencyjne

1. Organizacja obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi:

1.1. Zorganizowanie przeglądów filmów na temat handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi i samorządami lokalnymi

Termin realizacji: październik 2013 roku

Przeгляд odbył się we wrześniu i październiku 2013 roku i objął zasięgiem województwa małopolskie, opolskie i śląskie. W ramach przeglądu w kinach w Nowym Sączu, Krakowie, Częstochowie, Kędzierzynie-Koźlu i Dąbrowie Górniczej wyświetlono filmy pt. „Krew w Twoim telefonie”, „Polak potrzebny od zaraz” i „Przypadek robotników leśnych”. Tematem przewodnim przeglądu był problem pracy przymusowej. Pokazom towarzyszyły lekcje dla młodzieży i stoisko informacyjne. Dodatkowo, w ramach 9. Spotkań z Filmem Górskim, Fundacja Dzieci Niczyje zorganizowała w Kinie Sokół w Zakopanem pokaz filmu „Przypadek robotników leśnych” połączony z prelekcją dla młodzieży z udziałem wydziału prewencji Komendy Powiatowej Policji. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pokryło koszt projekcji filmu. Realizacja przeglądu filmów odbyła się we współpracy z Filtoteką Narodową, oraz Siecią Kin Studyjnych i Lokalnych. W ramach przeglądu organizowanego w dniach 20-21 września 2013 roku w Kinie „Agrafka” w Krakowie Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć promowało materiały na temat handlu ludźmi, w tym m.in. „Raport o zjawisku handlu ludźmi w odniesieniu do cudzoziemców”. W przeglądzie wzięło udział ponad 1.300 osób, w szczególności uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

1.2. Organizacja obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi w szkołach policyjnych i ośrodkach szkolenia Straży Granicznej.

Odpowiedzialni za realizację: szkoły Policji i Straży Granicznej, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: październik 2013 rok.

W związku z obchodami VII Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi w dniu 18 października 2013 roku w poszczególnych szkołach policyjnych i ośrodkach szkolenia Straży Granicznej podjęto szereg działań szkoleniowych i informacyjnych, mających na celu poszerzenie wiedzy słuchaczy i studentów na temat zjawiska handlu ludźmi. Wśród zrealizowanych działań należy wskazać m.in., iż:

1. w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie:

- zorganizowano specjalne zajęcia ze słuchaczami i studentami, prowadzone przez wykładowców szkoły, którzy od wielu lat zajmują się problematyką handlu ludźmi. Zajęcia dotyczyły zapobiegania i zwalczania przestępczości, w szczególności międzynarodowych aspektów ścigania sprawców tej zbrodni, jak również świadczenia pomocy i wsparcia ofiarom tego typu przestępstw;
- prowadzono dystrybucję materiałów informacyjnych w postaci ulotek otrzymanych m.in. z Centralnego Zespołu dw. z Handlem Ludźmi CBS KGP;
- opracowano specjalny plakat, który został następnie rozwieszony na terenie uczelni, a także umieszczony na stronie www.wspol.edu.pl;
- odbyła się projekcja filmów dotyczących zagadnień związanych z handlem ludźmi, połączona z komentarzem ze strony wykładowców szkoły.

2. w Centrum Szkolenia Policji:

- odbyła się projekcja filmów fabularnych na temat handlu ludźmi,

- przed aulą główną Centrum Szkolenia Policji uruchomiono punkt konsultacyjny, którego zadaniem było przekazywanie informacji na temat zwalczania i zapobiegania przestępstwom handlu ludźmi,
- informacje na temat obchodów rozpowszechniono na plakat umieszczonych we wszystkich obiektach uczelni, na stronie internetowej szkoły oraz „Informacji dziennej Komendanta CSP”.

3. w Szkole Policji w Katowicach:

- odbył się specjalny apel dla wszystkich słuchaczy szkoły na temat problematyki handlu ludźmi oraz idei obchodów;
- przeprowadzono kampanię polegającą na zamieszczeniu materiałów informacyjnych na temat handlu ludźmi na tablicach informacyjnych wszystkich oddziałów szkolnych oraz w gazetkach zakładów dydaktycznych;
- dystrybuowano ulotki informacyjne dotyczące zapobiegania handlowi ludźmi oraz wsparcia ofiarom tego typu przestępstw, które zostały przekazane przez organizacje pozarządowe (Fundacji „ITAKA” i Fundacji „La Strada”).

4. w Szkole Policji w Słupsku:

- odbył się uroczysty apel poranny skierowany do wszystkich słuchaczy szkoły na temat skali zjawiska handlu ludźmi w kontekście działań podejmowanych przez Policję; wykład podczas apelu wygłosił Pełnomocnik Komendanta SP w Słupsku ds. Ochrony Praw Człowieka;
- na stronie internetowej szkoły zamieszczono informacje na temat obchodów oraz współpracy Policji z innymi służbami w kontekście zwalczania handlu ludźmi wraz z wypowiedziami ekspertów z Centralnego Ośrodka Szkolenia SG w Koszalinie oraz Wydziału Kryminalnego KWP w Gdańsku;
- odbyła się projekcja filmu Fundacji „Dzieci Niczyje”, wskazującego na konieczność przeciwdziałania komercyjnemu wykorzystywaniu dzieci,
- podczas szkolenia funkcjonariuszy Policji, wyjeżdżających na misję do Kosowa oraz żołnierzy, wyjeżdżających na misję do Bośni i Hercegowiny przeprowadzono specjalny wykład na temat praw człowieka w kontekście zbrodni handlu ludźmi na Bałkanach.

5. w Szkole Policji w Pile:

- wykładowcy prowadzący kursy podstawowe oraz kursy specjalistyczne dla funkcjonariuszy służby kryminalnej w zakresie wykonywania czynności operacyjno-śledczych i dochodzeniowo-śledczych omawiali tematykę zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi.

Ponadto, w dniach 4-5 października 2013 roku w Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie odbyły się specjalne zajęcia dla słuchaczy szkolenia podoficerskiego. Z kolei w dniu 7 października 2013 roku w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie przeprowadzono wykład dla słuchaczy uczestniczących w zajęciach na wszystkich poziomach kursów, ze szczególnym uwzględnieniem kursów podstawowych i podoficerskich. Przedsięwzięcie zrealizowano dla 225 funkcjonariuszy Straży Granicznej.

2. Kampanie informacyjne dotyczące handlu ludźmi do pracy przymusowej skierowane do osób udających się w poszukiwaniu pracy do krajów UE:

2.1. Przygotowanie filmu prewencyjnego, do wykorzystania w ramach działań urzędów pracy i innych instytucji i organizacji.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 roku powstał film informujący o zagrożeniach związanych z migracją zarobkową. Film przygotowano w dwóch wersjach. Pierwsza z nich przedstawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa w formie animowanych plansz. Druga wersja, której towarzyszą tablice informujące o zasadach bezpieczeństwa, ukazuje historię ofiary handlu ludźmi zmuszanej do pracy przymusowej i popełniania przestępstw. Film został przekazany do powiatowych urzędów pracy na terenie kraju, oraz został opublikowany na stronie portalu informacyjnego MSW www.handelludzmi.eu.

2.2. Aktualizacja „kompasu podróżnego – przewodnika dla osób wyjeżdżających za granicę w celu podjęcia pracy” – publikacja elektroniczna do wykorzystania przez zainteresowane instytucje.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 roku przygotowano założenia szkolenia e-learningowego – przewodnika dla osób wyjeżdżających za granicę w celu podjęcia pracy. Z kolei na 2014 rok zaplanowano uruchomienie wspomnianego modułu szkoleniowego na stronie portalu www.handelludzmi.eu.

3. Działania informacyjne skierowane do ogółu społeczeństwa:

3.1. Utworzenie i prowadzenie portalu WWW dla profesjonalistów i osób zainteresowanych problemem handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2013 r.

Portal www.handelludzmi.eu został uruchomiony w sierpniu 2013 roku. Na stronie, która funkcjonuje w dwóch wersjach językowych – polskiej i angielskiej, można znaleźć szereg informacji na temat przeciwdziałania zjawisku handlu ludźmi, ochrony i wsparcia ofiar, struktury instytucjonalnej (opisu podmiotów biorących udział w pracach Zespołu międzyresortowego oraz jego Grupy Roboczej). Ponadto, w serwisie znajduje się obszerna baza wiedzy, zawierająca nie tylko akty prawne regulujące problematykę handlu ludźmi, ale także, statystyki, publikacje, ciekawostki oraz opisy prowadzonych projektów. Portal jest na bieżąco aktualizowany informacjami o nadchodzących i zakończonych wydarzeniach, wydanych raportach, orzeczeniach sądowych w sprawach o handel ludźmi, itd. Portal posiada również swój odpowiednik w serwisie społecznościowym www.facebook.com/handelludzmi, gdzie przekazywane są m.in. najświeższe doniesienia medialne z kraju i ze świata.

Dane statystyczne: W okresie od dnia 1 sierpnia do dnia 31 grudnia 2013 roku odnotowano łącznie 86 676 odsłon oraz 29 234 wejścia unikalnych użytkowników. Należy wskazać, że popularność serwisu systematycznie rośnie. Podczas gdy w sierpniu strona odnotowała 4 797 odsłon, to w grudniu stronę odwiedziło już 33 579 użytkowników (7 razy więcej w porównaniu z pierwszym miesiącem funkcjonowania portalu).

W 2013 roku strona internetowa została zaprezentowana m.in. w ramach udziału w pracach Grupy Eksperckiej ds. Współpracy na rzecz Dzieci w Zagrożeniu (EGCC), działającej przy Radzie Państw Morza Bałtyckiego oraz w intranecie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, z którego korzystają za granicą przedstawiciele polskich placówek dyplomatycznych.

3.4. Opracowanie i dystrybucja materiałów informacyjnych na temat zjawiska handlu dziećmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi (Fundacja Dzieci Niczyje)

Termin realizacji: 2013 rok.

W 2013 roku ze środków finansowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dodrukowano 10 000 sztuk scenariusza "Handel dziećmi" przeznaczonego dla nauczycieli pracujących z dziećmi i młodzieżą w wieku 13-18 lat. Scenariusz przekazano m.in. do wykorzystania funkcjonariuszom Policji i Straży Granicznej. Ponadto, dostępny jest on na stronie internetowej Fundacji Dzieci Niczyje (FDN) do pobrania wraz z filmem i plakatem "Ty nie masz ceny", które zostały opracowane na potrzeby kampanii "Nie prze-graj!" zrealizowanej przez FDN w 2012 roku przy wsparciu MSW, Fundacji OAK i MEN. Materiały wypracowane w ramach kampanii są wykorzystywane w ciągu roku szkolenego do pracy z młodzieżą.

3.5. Upowszechnianie informacji na temat zagrożeń związanych z handlem ludźmi w ulotkach i broszurach przygotowanych w ramach realizacji zadań na rzecz rynku pracy.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: 2013 - 2015 r.

Realizacja zadania została przesunięta na 2014 rok.

4. Kampania informacyjna dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej skierowana do osób przybywających do Polski celem podjęcia pracy:

4.1. Opracowanie i upowszechnienie ulotek dla potencjalnych cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi do dystrybucji w przejściach granicznych i urzędach konsularnych RP.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej i Ministerstwem Spraw Zagranicznych

Termin realizacji: 2014 rok.

W grudniu 2013 roku w ramach przedmiotowego zadania przygotowano tekst ulotki dla ofiar i potencjalnych ofiar handlu ludźmi na temat możliwości uzyskania pomocy w ramach polskiego systemu wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi. Następnie tekst ulotki został skierowany do tłumaczenia na wybrane języki obce (angielski, francuski, rosyjski, ukraiński, bułgarski, rumuński, romski, chiński, wietnamski, farsi oraz bengalski). Na 2014 zaplanowano umieszczenie ulotki we wszystkich dostępnych językach obcych, a także w języku polskim na stronie www.handelludźmi.eu. Ulotka będzie możliwa do pobrania m.in. przez przedstawicieli instytucji, które mogą mieć bezpośredni kontakt z cudzoziemcem - potencjalną ofiarą handlu ludźmi np. funkcjonariuszy Straży Granicznej, pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców, organizacji międzynarodowych i pozarządowych.

W II połowie 2013 roku Wydział Konsularny Ambasady RP w Londynie rozdystrybuował pilotażowy pakiet ulotek dla osób wyjeżdżających do pracy za granicą. Ponadto, intranetowe dossier MSZ, dotyczące walki z handlem ludźmi, wzbogacone zostało o ulotki przygotowane przez MSW dla cudzoziemców przyjeżdżających do Polski, z zaleceniem do wykorzystania w przestrzeni informacyjnej urzędów konsularnych (luty 2014 roku). Tym samym, bezpośredni dostęp do ulotek otrzymali także konsulowie RP.

Niezależnie od powyższego warto nadmienić, że w listopadzie 2011 roku Biuro Krajowe Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji (IOM) w Warszawie we współpracy z ówczesnym

Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Głównym Inspektoratem Pracy rozpoczęło wdrażanie 3-letniego projektu pn. „*Prawa migrantów w praktyce*”, mającego na celu ułatwienie integracji obywateli państw trzecich poprzez zwiększanie ich świadomości na temat praw i obowiązków w Polsce oraz przeciwdziałanie przejawom dyskryminacji i wyzysku migrantów na rynku pracy. Projekt finansowany jest z Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich i współfinansowany ze środków budżetowych (Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz rezerwy celowej budżetu państwa).

W ramach realizacji projektu w roku 2013 kontynuowano kampanię informacyjną polegającą na prowadzeniu infolinii zarówno dla migrantów przebywających w Polsce (22/490-20-44), jak i cudzoziemców w Armenii, na Białorusi i na Ukrainie planujących przyjazd do Polski celem podjęcia pracy.

W ramach projektu rozbudowano stronę internetową www.migrant.info.pl, zamieszczając informacje dotyczące szeroko rozumianych kwestii związanych z pobytom cudzoziemców w Polsce. Obecnie strona dostępna jest w ośmiu językach, tj. w języku polskim, angielskim, chińskim, francuskim, ormiańskim, rosyjskim, ukraińskim i wietnamskim. Poprzez formularz kontaktowy zamieszczony na tej stronie migranci mogą również skorzystać z indywidualnych konsultacji. Podjęto także szereg działań mających na celu promocję infolinii i strony internetowej (m.in. poprzez publikację reklam w mediach migranckich, przeprowadzenie kampanii outdoorowej w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Trójmieście, Wrocławiu, Lublinie, Rzeszowie, Chełmie, Zamościu, poprzez przekazywanie materiałów informacyjnych straży Granicznej czy uczelniom wyższym przyjmującym na studia obywateli państw trzecich). Rozdystrybuowano i przekazano do dalszej dystrybucji kilkadziesiąt tysięcy ulotek i kilka tysięcy plakatów.

W roku 2013 zorganizowano 24 spotkania informacyjne dla migrantów, w których wzięło udział 1 060 osób), a także dwa pokazy w Warszawie promujące film o prawach i obowiązkach migrantów w Polsce (film powstał w ramach II fazy realizacji projektu). Ponadto, w ramach projektu migranci korzystali z konsultacji z prawnikiem.

W 2013 roku zrealizowano 11 szkoleń antydyskryminacyjnych (w tym: 14 stycznia, 22 lutego i 23 marca dla straży granicznej, 24 stycznia dla organizacji pozarządowych, 27 lutego dla sędziów prawa pracy, 15 marca dla związków zawodowych, 27 marca dla urzędów wojewódzkich, 12 czerwca dla wydziałów ds. cudzoziemców Urzędów Wojewódzkich, 17 czerwca dla związków zawodowych; 18 czerwca 2013 dla Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego; 10 września dla wydziałów polityki społecznej Urzędów Wojewódzkich), w których łącznie wzięły udział 182 osoby.

Z uwagi na duże zainteresowanie beneficjentów projektu podejmowanymi działaniami, partnerzy projektu (IOM, MSW i GIP) wystąpili o fundusze na kontynuację projektu do czerwca 2015. Projekt będzie realizowany w niezmiennym kształcie, z wyjątkiem rezygnacji z infolinii w Armenii z uwagi na małą liczbę konsultacji udzielanych migrantom. Jednocześnie zdecydowano o konieczności podjęcia działań mających na celu utworzenie infolinii w Wietnamie.

Założenia projektu są spójne z szeregiem rekomendacji zawartych w dokumencie „Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania” przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 31 lipca 2012 roku.

5. Działania popularyzujące problematykę handlu ludźmi skierowane do młodzieży:

5.1. Organizacja przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych konkursów skierowanych do młodzieży

5.1.2 Konkursu na komiks dot. handlu ludźmi do pracy przymusowej.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: ogłoszenie konkursu - październik 2013 r.

W dniu 18 października 2013 roku został ogłoszony konkurs na komiks o tematyce handlu ludźmi do pracy przymusowej dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych pn. „Handel ludźmi moimi oczami”. Konkurs został objęty honorowym patronatem Ministra Spraw Wewnętrznych, a jego rozstrzygnięcie nastąpi w połowie czerwca 2014 roku. Termin składania pracy upływa w dniu 30 marca 2014 roku. Dzięki współpracy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z Ministerstwem Edukacji Narodowej oraz Komendą Główną Policji, możliwym było rozpowszechnienie informacji na temat konkursu poprzez kuratoria oświaty i komendy wojewódzkie policji na terenie całej Polski.

Szczegółowe informacje na temat konkursu, regulamin oraz karta zgłoszeniowa zamieszczone są na stronie: <http://www.handelludzmi.eu/hl/aktualnosci/6323,Konkurs-na-komiks-dla-mlodziezy-pn-quotHandel-ludzmi-moimi-oczamiquot.html>.

5.4. Szkolenia na temat handlu dziećmi i komercyjnego wykorzystywania dzieci kierowane do nauczycieli i pedagogów pracujących z młodzieżą w wieku 13-18 lat.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje

Termin realizacji: 2013 rok.

W 2013 roku FDN przeprowadziła szkolenia dla 298 pedagogów i nauczycieli z Warszawy, Leszna i Ławy z wykorzystaniem scenariuszy zajęć oraz gry „Nie prze-graj!”, więcej na stronie: www.fdn.pl/dla-nauczycieli-i-pedagogow

Należy również wskazać, że Fundacja rozpoczęła realizację trzyletniego projektu „Nie odwracaj wzroku, bądź świadomy i reaguj na przypadki wykorzystywania seksualnego dzieci w turystyce!”. W jego ramach FDN zorganizowała międzynarodowe seminarium eksperckie „Ochrona dzieci i młodzieży a duże wydarzenia sportowe” w dniach 13-14 czerwca w Warszawie. Seminarium pozwoliło na wymianę doświadczeń Polski, Ukrainy z Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej z 2012 roku oraz innych krajów m.in. Niemiec, Wielkiej Brytanii, Austrii i RPA, które organizowały duże wydarzenia sportowe, z Brazylią, gdzie w 2014 roku odbędą się Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej. W spotkaniu wzięło udział 76 przedstawicieli ministerstw, ONZ, Policji, Straży Granicznej, NGOs i biznesu z 17 krajów. Więcej o spotkaniu www.stopwykorzystywaniu.fdn.pl

Ponadto, w 2013 roku Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przygotowało 15 000 płyt DVD zawierających materiały edukacyjne dla nauczycieli, w tym także scenariusze zajęć i materiały multimedialne.

6. Promowanie i wdrażanie Kodeksu Postępowania (Code of Conduct) mającego na celu ochronę dzieci przed komercyjnym wykorzystaniem seksualnym w turystyce.

Odpowiedzialni za realizację: Fundacja Dzieci Niczyje jako lokalny przedstawiciel Kodeksu Postępowania przy wsparciu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Komendy Głównej Policji
Termin realizacji: 2013 r.

Od 2012 roku Fundacja Dzieci Niczyje pełni funkcję Lokalnego przedstawiciela Kodeksu Postępowania (The Code of Conduct), który ma na celu podnoszenie świadomości na temat problemu komercyjnego wykorzystywania seksualnego dzieci w turystyce, w tym handlu dziećmi oraz inicjowanie i wdrażanie działań, które przeciwdziałają tej formie krzywdzenia małoletnich. Kodeks powstał w 1998 r. z inicjatywy organizacji ECPAT Sweden przy wsparciu UNICEF oraz Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO). Działania są realizowane głównie przy współpracy z firmami i instytucjami z branży turystycznej (agencje podróży, hotele, przewoźnicy, wydziały turystyki etc.).

W 2013 roku przeszkolono 237 pracowników hoteli i uczniów szkół turystycznych, którzy w najbliższym czasie podejmą pracę w branży turystycznej oraz pracowników NGOs, które zajmują się przeciwdziałaniem temu problemowi. Szkolenia odbyły się w Warszawie i Szczecinie. Ponadto, 23 listopada 2013 roku, FDN wzięła udział w warsztatach szkoleniowych w zakresie podejmowania i koordynowania działań profilaktycznych dla policjantów z wydziałów prewencji KWP i KSP, gdzie przeprowadziła spotkanie warsztatowe dla 20 uczestników dotyczące przeciwdziałania turystyce seksualnej w Polsce i na świecie. FDN przygotowuje stronę internetową, która ułatwi zgłaszanie przypadków komercyjnego wykorzystywania seksualnego dzieci w turystyce przy współpracy z KGP. Strona internetowa powstaje w ramach międzynarodowej platformy internetowej opierającej się na współpracy NGOs z Policją oraz administracją rządową w kilkunastu krajach.

Ponadto, Fundacja wydała 500 sztuk broszury „Przeciwdziałanie wykorzystywaniu seksualnemu dzieci w turystyce” przy współpracy z ECPAT International. Broszura jest dystrybuowana w ramach szkoleń dot. Kodeksu Postępowania i dostępna online: www.kodeks.fdn.pl/materialy-0.

W dniach 21-22 października 2013 roku w Warszawie, FDN zorganizowała 10-tą konferencję „Pomoc dzieciom ofiarom przestępstw” w której wzięło udział 588 osób. Jedno z seminariów, zostało poświęcone tematyce przeciwdziałania wykorzystywaniu seksualnemu dzieci w turystyce. Więcej o konferencji na stronie www.konferencje.fdn.pl/ogolnopolska-konferencja-pomoc-dzieciom-ofiarom-przestepstw-0

CZĘŚĆ II: Wsparcie i ochrona ofiar

2. Wdrażanie nowych rozwiązań dotyczących legalizacji i warunków pobytu ofiar handlu ludźmi – obywateli państw trzecich – wprowadzanych nową ustawą o cudzoziemcach.

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.
Termin realizacji: 1 maja 2014 r. – od daty wejścia w życie nowej ustawy o cudzoziemcach.

W dniu 30 grudnia 2013 roku w Dzienniku Ustaw RP została opublikowana ustawa z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1650), której projekt powstał w resorcie spraw wewnętrznych. Ustawa zawiera szereg rozwiązań, mających na celu odformalizowanie procedury legalizacji pobytu potencjalnej ofiary handlu ludźmi na terenie RP oraz efektywniejszą realizację

postanowień dyrektyw unijnych regulujących przedmiotową problematykę. Przepisy ustawy wejdą w życie w dniu 1 maja 2014 roku.

Nowy akt prawny przewiduje szereg nowych rozwiązań, które są korzystniejsze dla ofiar handlu ludźmi. W dziale dotyczącym zezwoleń na pobyt czasowy wprowadzono osobny rozdział regulujący pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemców będących ofiarami handlu ludźmi. W pierwszej kolejności uproszczono procedury regulujące legalizację pobytu tej grupy cudzoziemców, poprzez ustanowienie, że pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w ramach „czasu na zastanowienie” tj. w okresie przeznaczonym na odzyskanie przez niego sił i podjęcie dalszych osobistych decyzji będzie uznany za legalny przez okres ważności zaświadczenia potwierdzającego istnienie domniemania, że cudzoziemiec jest ofiarą handlu ludźmi. Zaświadczenie to będzie ważne przez okres 3 miesięcy, a w przypadku małoletniego cudzoziemca przez okres 4 miesięcy i będzie wydawane bezpośrednio przez organ właściwy do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo handlu. Ponadto wydłużono okres, na który będzie mogło być udzielane zezwolenie na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi. Do tej pory zezwolenie wydawane było jedynie na okres 6 miesięcy, natomiast nowa ustawa o cudzoziemcach zakłada, iż okres ważności takiego zezwolenia będzie mógł wynosić od 6 miesięcy do 3 lat.

Wprowadzono specjalną przesłankę udzielania zezwolenia na pobyt stały dla ofiar handlu ludźmi. Zezwolenia na pobyt stały udzielane będzie cudzoziemcowi na czas nieoznaczony, jeżeli będzie on ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 Kodeksu karnego oraz będzie spełniał łącznie poniższe warunki:

- a) przebywał na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio przed złożeniem wniosku o udzielenie mu zezwolenia na pobyt stały przez okres nie krótszy niż 1 rok na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi,
- b) współpracował z organami ścigania w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego,
- c) będzie miał uzasadnione obawy przed powrotem do państwa pochodzenia, potwierdzone przez prokuratora prowadzącego postępowanie w sprawie o przestępstwo, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego.

Przepisy ustawy o cudzoziemcach przewidują również, iż postępowanie w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu będzie zawieszane w przypadku wszczęcia postępowania w sprawie udzielenia mu zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiary handlu ludźmi. Ponadto decyzja o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu nie będzie wydawana, a wydana nie będzie wykonywana, jeżeli cudzoziemiec będzie przebywał na terytorium Polski na podstawie zaświadczenia potwierdzającego istnienie domniemania, że jest ofiarą handlu ludźmi oraz nie będzie wydawana, jeżeli cudzoziemiec będzie przebywał na terytorium Polski na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiary handlu ludźmi. Decyzja ta nie będzie również wykonywana, gdy wobec cudzoziemca będzie się toczyć postępowanie w sprawie udzielenia mu w/w zezwolenia, a po jego udzieleniu decyzja o zobowiązaniu do powrotu będzie wygasła z mocy prawa, jeżeli cudzoziemiec będzie przebywał w Polsce na podstawie wyżej wymienionego zezwolenia. Ustawa przewiduje również możliwość udzielenia cudzoziemcowi przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zaświadczenia potwierdzającego domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi lub zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi pomocy w dobrowolnym powrocie.

Ustawa o cudzoziemcach zawiera także rozwiązania pozwalające na niezwłoczne zwolnienie ze strzeżonego ośrodka lub z aresztu dla cudzoziemców cudzoziemca posiadającego ww. zaświadczenie, lub gdy toczy się postępowanie w sprawie udzielenia mu zezwolenie na pobyt czasowy z wyżej wymienionego powodu. Ponadto danych cudzoziemca, który posiada zezwolenie na pobyt czasowy dla ofiary handlu ludźmi nie będzie umieszczano się w wykazie cudzoziemców, których pobyt na terytorium Polski jest niepożądany.

Na podstawie przepisów nowej ustawy o cudzoziemcach ofiarze handlu ludźmi będzie mógł być wydany polski dokument tożsamości. Polski dokument tożsamości będzie ważny przez okres 1 roku od dnia wydania i w okresie swojej ważności będzie potwierdzał tożsamość cudzoziemca podczas jego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lecz nie będzie potwierdzał jego obywatelstwa. Nie będzie także uprawniał do przekraczania granic. W celu otrzymania takiego dokumentu cudzoziemiec będzie musiał spełnić poniższe warunki:

- przebywać na terytorium Polski na podstawie zaświadczenia potwierdzającego domniemanie, że jest on/ona ofiarą handlu ludźmi,
- wykazać brak posiadania dokumentu podróży i brak możliwości otrzymania innego dokumentu potwierdzającego tożsamość.

3. Opracowanie i wdrożenie nowego „Algorytmu postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi”

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z Urzędem ds. Cudzoziemców, Prokuraturą Generalną, Ministerstwem Sprawiedliwości i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: opracowanie założeń i projektu Algorytmu – 2013 r.

Wejście w życie algorytmu powiązane będzie z terminem wejścia w życie nowej ustawy o cudzoziemcach oraz rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie wzoru zaświadczenia potwierdzającego domniemanie, że cudzoziemiec jest ofiarą handlu ludźmi. W 2013 roku w resorcie spraw wewnętrznych opracowano zakres materiału i strukturę nowego Algorytmu. Zakończenie prac nad projektem planowanej jest w I kwartale 2014 roku.

Ponadto, w 2013 roku w Komendzie Głównej Policji podjęto prace nad projektem *zarządzenia Komendanta Głównego Policji w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępstw handlu ludźmi oraz przestępstw z nimi związanych*. Projekt został opracowany na podstawie obowiązującego dotychczas Algorytmu, a także przy uwzględnieniu założeń do nowego Algorytmu. Z uwagi jednak na zmiany organizacyjne planowane na początek 2014 roku, polegające na wyodrębnieniu w Komendzie Głównej Policji osobnego wydziału, zajmującego się zwalczaniem przestępstw handlu ludźmi w strukturze Biura Służby Kryminalnej, wspomniane zarządzenie nie weszło w życie. Niemniej, planuje się, że przepisy zarządzenia zaczną obowiązywać w 2014 roku.

3.1. Opracowanie i upowszechnienie informacji dla zidentyfikowanych ofiar handlu ludźmi dotyczących ich praw (w języku zrozumiałym dla ofiary).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2014 rok

W 2013 roku w ramach grupy eksperckiej do spraw wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi rozpoczęto prace nad przygotowaniem dokumentu pt. „Prawa ofiar handlu ludźmi oraz prawa i obowiązki pokrzywdzonego przestępstwem handlu ludźmi”. Planuje się, że w 2014 roku wspomniany dokument zostanie przedłożony do konsultacji z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej oraz Prokuraturą Generalną.

3.2 Wdrożenie narzędzia (w formie kwestionariusza) ułatwiającego identyfikację ofiar handlu ludźmi, uwzględniającego charakterystykę różnych form wykorzystania.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: pilotażowe zastosowanie narzędzia w jednostkach Straży Granicznej – 2013 r.

W opracowaniu założeń do Algorytmu wzięli udział przedstawiciele Centralnego Zespołu do Walki z Handlem Ludźmi CBS KGP oraz Komendy Głównej Straży Granicznej. W ramach przedmiotowych prac w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych powstało zarówno narzędzie ułatwiające identyfikację ofiar handlu ludźmi o charakterze ogólnym („Wskaźniki identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi – Poziom I”), jak i narzędzie odnoszące się do poszczególnych form wykorzystania (W celu zbadania przydatności wskaźników identyfikacji ofiar handlu ludźmi („Wskaźniki identyfikacji ofiar handlu ludźmi do eksploatacji seksualnej, pracy oraz żebrania – Poziom II”).

W październiku 2013 roku MSW przekazało Komendzie Głównej Straży Granicznej wskaźniki ogólne do stosownego wykorzystania przez funkcjonariuszy SG pionów granicznego oraz cudzoziemskiego, którzy z racji wykonywania obowiązków służbowych mogą mieć bezpośredni kontakt z potencjalną ofiarą handlu ludźmi. Ponadto, do KG SG przekazano wskaźniki na Poziomie II do wykorzystania przez funkcjonariuszy SG pionu operacyjno-śledczego odpowiedzialnych za prowadzenie postępowań w sprawach o przestępstwo handlu ludźmi. W dniu 9 października 2013 roku wdrożono wskaźniki do stosowania przez Oddziały Straży Granicznej.

Oba narzędzia były uprzednio uzgadniane w ramach prac grupy eksperckiej ds. wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi oraz poddane konsultacjom w ramach bezpośrednich spotkań z funkcjonariuszami Policji i Straży Granicznej. W tym celu w dniach 3 i 6 czerwca 2013 r. zorganizowano spotkania w ramach grup fokusowych z udziałem funkcjonariuszy Nadwiślańskiego Oddziału SG. Grupą docelową pierwszego spotkania byli funkcjonariusze pionu granicznego pełniący służbę w PSG Warszawa-Okęcie. Drugie spotkanie przeznaczone było natomiast dla funkcjonariuszy pionu ds. cudzoziemców oraz operacyjno-śledczego Nadwiślańskiego Oddziału SG, w tym PSG Warszawa-Okęcie.

Analogicznie jak w Straży Granicznej, przedstawiciele Policji uczestniczyli w ramach dwóch spotkań w tzw. badaniach fokusowych, skierowanych do koordynatorów zwalczania przestępczości handlu ludźmi i przestępstw z nim związanych na terenie garnizonu stołecznego (funkcjonariuszy z komend rejonowych i powiatowych podległych Komendzie Stołecznej Policji). Badania zostały przeprowadzone przez MSW wspólnie z Fundacją „La Strada”. Grupą docelową pierwszego spotkania, które odbyło się 28 czerwca 2013 roku, byli funkcjonariusze służby patrolowej oraz oficerowie dyżurni. Drugie spotkanie zaplanowane na dzień 4 lipca 2013 roku było przeznaczone natomiast dla funkcjonariuszy pionu kryminalnego z komend rejonowych i powiatowych, którzy posiadają praktyczne doświadczenie z zakresu zwalczania handlu ludźmi.

Podsumowując należy wskazać, że wszystkie 4 spotkania miały charakter badawczo-szkoleniowy, co oznacza, iż oprócz prezentacji wskaźników i uzyskania opinii funkcjonariuszy na temat opracowanego narzędzia, uczestnicy otrzymali również krótkie szkolenie w zakresie identyfikacji i wspierania ofiar handlu ludźmi. Spotkanie poprowadzili przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, we współpracy z koordynatorami do walki z handlem ludźmi ustanowionymi w Komendzie Głównej Straży Granicznej oraz Komendzie Stołecznej Policji w Warszawie, a także z koordynatorką Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi.

4. Wdrożenie standardów, jakie winny spełniać instytucje zdolne i uprawnione do udzielania pomocy ofiarom/świadkom handlu ludźmi a także placówki, w których mogą być umieszczane ofiary handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: zakończenie procesu konsultacji – 2013 r.

We wrześniu 2013 roku zakończono prace nad przygotowaniem „Standardów bezpiecznego schroniska dla ofiar handlu ludźmi”. Przedmiotowy dokument został opracowany w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych przy współpracy organizacji pozarządowych i wybranych ośrodków pomocy społecznej oraz na podstawie analiz zleconych w tej sprawie przez Ministerstwo Spraw

Wewnętrznych w 2011 roku. Wskazówki zawarte w dokumencie przeznaczone są dla instytucji, które prowadzą schroniska lub planują ich założenie i mają zamiar profesjonalnie wspierać ofiary handlu ludźmi. W związku z tym, w październiku 2013 roku opracowany dokument został przekazany – zgodnie z kompetencjami – do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, celem jego rozpowszechnienia wśród jednostek strukturalnych pomocy społecznej.

5. Kontynuacja i rozwój koncepcji kompleksowego zabezpieczenia potrzeb ofiar i ofiar/świadków handlu ludźmi – Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 roku kontynuowane było zadanie publiczne pn. „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi” (KCIK), zlecane organizacjom pozarządowym przez Ministra Spraw Wewnętrznych, finansowane w całości ze środków budżetu państwa. Począwszy od 2013 roku Centrum prowadzone jest przez dwie organizacje działające wspólnie na podstawie podpisanego porozumienia: Fundację La Strada i Stowarzyszenie Po-MOC.

Do głównych zadań KCIK należy przede wszystkim: identyfikacja ofiar handlu ludźmi, podejmowanie działań interwencyjnych, prowadzenie dwóch schronisk dla ofiar, opieka nad cudzoziemcami włączonymi do „Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi”, a także poradnictwo prewencyjne oraz udzielanie konsultacji dla instytucji i organizacji. Centrum prowadzi również całodobowy telefon zaufania dla ofiar i świadków handlu ludźmi.

Schroniska prowadzone przez organizacje pozarządowe mają na celu zapewnienie bezpiecznego zakwaterowania z możliwością odizolowania ofiary (np. z powodów zdrowotnych), zapewniają wyżywienie, opiekę i dyspozycyjność profesjonalnego personelu przez całą dobę.

Łączna liczba osób: Bezpośrednio pomoc w ramach KCIK w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2013 roku uzyskało łącznie 222 osoby.

Obywatelstwo: Pośród ogólnej liczby 222 osób, które uzyskały pomoc, 103 było obywatelami RP, a 119 cudzoziemcami. Większość cudzoziemców, którzy skorzystali z *Programu wsparcia* oferowanego przez Centrum pochodziła z Rumunii (39 osób), Bułgarii (24 osoby), Ukrainy (20 osób), Wietnamu (14 osób), Filipin (5 osób). Ponadto, wsparcia udzielono 3 osobom z Rosji, po dwóch osobom z Kamerunu, Kenii, Maroka, Mołdawii oraz Ugandy, a także po 1 osobie z Białorusi, Czech, Słowacji i Sri Lanki.

Płeć: Pośród ogólnej liczby osób, którym udzielono wsparcia, znajdowało się 161 kobiet i 61 mężczyzn.

Wiek: Pomoc w ramach KCIK uzyskało 191 osób pełnoletnich i 31 niepełnoletnich.

Forma wykorzystania ofiar: Wykorzystanie seksualne – 105 osób, praca przymusowa – 53 osoby, zmuszanie do żebrania – 19 osób. Pośród 276 osób 6 zostało uznanych za zaginione, 14 to dzieci klientów, które nie podlegały wykorzystaniu, 3 osoby zostały oszukane, a 22 osoby podlegały innym formom wykorzystania.

Zważywszy na rosnącą rokrocznie liczbę zidentyfikowanych polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi, a tym samym coraz większymi kosztami realizacji zadania, zwiększana jest pula środków finansowych przeznaczonych na realizację zadania. Podczas gdy w 2012 roku przeznaczono na ten cel kwotę 778 tys. złotych, to w 2013 roku była to kwota 1 miliona złotych.

6. Popularyzacja modelu reintegracji ofiary handlu ludźmi, monitorowanej i wspieranej przez profesjonalne służby socjalne i organizacje pozarządowe.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: 2013 r.

Jednym z elementów szkoleń realizowanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej jest popularyzacja modeli reintegracji ofiar handlu ludźmi – program IRIS. Należy wskazać, że w ramach materiałów szkoleniowych dystrybuowany jest wypracowany w tym programie podręcznik.

7. Wdrażanie modelu wsparcia/ochrony dziecka – ofiary handlu ludźmi:

Z inicjatywy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych począwszy od 2009 roku w wybranych województwach był wdrażany projekt pilotażowy, mający na celu ustanowienie systemu wsparcia i ochrony małoletnich pokrzywdzonych przestępstwem handlu ludźmi obejmujący m.in.: ustanowienie sieci bezpiecznych placówek, jak również opracowanie materiałów instruktażowych wspomagających identyfikację małoletnich ofiar. Kolejnym krokiem w budowaniu kompleksowego systemu wsparcia i ochrony małoletnich ofiar jest opracowanie standardów bezpiecznej placówki, stanowiących punkt odniesienia dla innych placówek pełniących pieczę nad małoletnimi oraz algorytmu postępowania poszczególnych instytucji w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa handlu ludźmi na szkodę małoletniego.

7.1. Opracowanie standardów, jakie winny spełniać placówki zapewniające schronienie i opiekę małoletnim ofiarom handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej oraz organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013r.

Z uwagi na istotne zmiany, jakie nastąpiły w zakresie ustanawiania systemu pieczy zastępczej zaistniała konieczność dokonania również zmian w odniesieniu do udzielania bezpiecznego schronienia w ramach projektu pilotażowego dotyczącego udzielania wsparcia i ochrony małoletnim ofiarom handlu ludźmi. Małoletnie ofiary handlu ludźmi stanowią szczególną grupę ryzyka podatną na wtórną wiktyimizację. W związku z tym należy dokonać pogłębionej analizy standardów, jakie winny spełniać placówki aby małoletni mogli z jednej strony czuć się w nich bezpiecznie, z drugiej zaś aby nie naruszać ich praw, w tym prawa do prywatności.

W 2013 roku rozpoczęto prace mające na celu zbadanie zagranicznych dobrych praktyk w tym zakresie oraz realnych możliwości ich wdrożenia w ramach polskiego systemu pieczy zastępczej. Przedmiotowe działania będą kontynuowane w 2014 roku.

7.2. Opracowanie algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa handlu ludźmi na szkodę małoletniego.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej, Urzędem ds. Cudzoziemców, Prokuraturą Generalną Ministerstwem Sprawiedliwości i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 roku podjęto w ramach grupy roboczej wstępne prace nad realizacją przedmiotowego zadania. W pracach uczestniczyli przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Prokuratury Generalnej,

Ministerstwa Sprawiedliwości i organizacji pozarządowych (w szczególności Fundacji La Strada). Mając jednak na względzie trwające w 2013 roku prace legislacyjne nad nową ustawą o cudzoziemcach oraz nowelizacją *Kodeksu postępowania karnego*, a także z uwagi fakt, iż wykonanie zadania jest zależne od ostatecznego brzmienia przepisów ustawy o cudzoziemcach, które wejdą w życie – co do zasady w dniu 1 maja 2014 roku – termin realizacji zadania został przesunięty na 2014 rok.

CZĘŚĆ III: Poprawa skuteczności ścigania

2. Organizacja corocznych spotkań przedstawicieli Straży Granicznej i Państwowej Inspekcji Pracy zaangażowanych w realizację kontroli legalności zatrudnienia na terytorium RP.

Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy, Komenda Główna Straży Granicznej
Termin realizacji: 2013 r.

W dniach od 23 do 24 kwietnia 2013 roku w Karpaczu odbyła się czwarta, doroczna narada szkoleniowa Państwowej Inspekcji Pracy i Straży Granicznej, mająca na celu podsumowanie współpracy obu instytucji w 2012 roku. Podczas narady, zorganizowanej przez Ośrodek Szkoleń Specjalistycznych Straży Granicznej w Lubaniu, Państwową Inspekcję Pracy reprezentowała delegacja na czele z Zastępcą Głównego Inspektora Pracy. W szkoleniu wzięli udział nadinspektorzy oraz inspektorzy pracy z sekcji legalności zatrudnienia ze wszystkich okręgowych inspektoratów pracy oraz przedstawiciele Zarządu do Spraw Cudzoziemców Komendy Głównej Straży Granicznej, a także funkcjonariusze SG prowadzący kontrole legalności zatrudnienia obcokrajowców.

W trakcie narady omówiono szczegółowo wyniki kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców na terytorium RP, przeprowadzonych przez PIP i SG w 2012 roku, podkreślając wzorcowe działanie obu służb. Przedmiotem obrad były także projektowane zmiany w przepisach regulujących tę problematykę oraz kierunki planowanych zmian w prawie pracy, ze szczególnym uwzględnieniem przepisów dotyczących nawiązywania stosunku pracy i prawidłowości zawierania umów cywilnoprawnych.

3. Organizacja seminarium na temat możliwości zastosowanie zakupu kontrolowanego w sprawach dotyczących handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 roku Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie organizowało przedmiotowego seminarium, z uwagi na fakt, że w dniu 18 listopada 2013 roku w Ośrodku Badań Handlu Ludźmi UW odbyła się debata ekspercka pt. „Wykorzystanie instytucji zakupu kontrolowanego w sprawach dotyczących handlu ludźmi”. W debacie udział wzięli przedstawiciele Departamentu Polityki Migracyjnej w MSW, Prokuratury Generalnej, Prokuratury Apelacyjnej w Rzeszowie, Zarządu CBS w Rzeszowie oraz Zarządu Operacyjno-Śledczego KGSG. Prokuratura Generalna podtrzymała dotychczasowe stanowisko, według którego stosowanie zakupu kontrolowanego na podstawie obecnie istniejących przepisów nie jest możliwe w przypadku przestępstwa handlu ludźmi.

Podkreślenia wymaga jednak, że w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania organów ścigania w tym zakresie, konieczne jest ich wyposażenie w uprawnienia pozwalające przeprowadzać operacje specjalne mające na celu sprawdzenia uzyskanych wcześniej wiarygodnych informacji oraz ustalenie sprawców i uzyskanie dowodów popełnienia przestępstwa. W związku z tym ustalono, iż koniecznym jest rozpoczęcie prac nad stworzeniem definicji szczególnej formy czynności operacyjno-rozpoznawczych z udziałem człowieka, jako podmiotu będącego wbrew własnej woli przedmiotem

wykorzystania sprawców handlu ludźmi. W wyniku spotkania ustalono także, że problematyka ta powinna być kontynuowana w 2014 roku.

4. Zainicjowanie działalności wojewódzkich zespołów ds. handlu ludźmi z udziałem przedstawicieli wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich, Policji, Straży Granicznej, inspekcji pracy, władz samorządowych oraz organizacji pozarządowych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z właściwymi urzędami wojewódzkimi i instytucjami wchodzącymi w skład zespołów

Termin realizacji: 2014, 2015 r.

W dniu 9 września 2013 roku w Warszawie odbyło się spotkanie przedstawicieli urzędów wojewódzkich wyznaczonych do realizacji działań mających na celu utworzenie sieci wojewódzkich zespołów ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi na terenie Polski. Podczas ww. spotkania przedstawiono założenia funkcjonowania Zespołów oraz schemat działania zespołu działającego na terenie województwa mazowieckiego.

Ponadto, w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych powstały założenia dotyczące finansowania projektu powstania zespołów wojewódzkich w latach 2014-2016 ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

CZĘŚĆ IV: Podnoszenie kwalifikacji

1. Szkolenia dla organów ścigania i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości:

1.1. Zorganizowanie warsztatów szkoleniowych dla koordynatorów i członków zespołów w komendach wojewódzkich Policji oraz koordynatorów w oddziałach Straży Granicznej celem wymiany doświadczeń i informacji.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej, Komenda Główna Policji,

Termin realizacji: 2013 r.

Kontynuując współpracę z wyspecjalizowanymi strukturami powołanymi do zwalczania przestępczości handlu ludźmi w Straży Granicznej, w ramach wymiany doświadczeń i informacji w zakresie przedmiotowej tematyki, Komenda Główna Policji we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej oraz Ministerstwem Spraw Wewnętrznych zorganizowała w dniach 8-12 kwietnia 2013 roku w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie wspólne warsztaty szkoleniowe dla koordynatorów ds. handlu ludźmi z wydziałów operacyjno-śledczych poszczególnych oddziałów Straży Granicznej, funkcjonariuszy z wojewódzkich zespołów dw. z handlem ludźmi oraz nieetatowych koordynatorów zwalczania handlu ludźmi ustanowionych w zarządach terenowych Centralnego Biura Śledczego KGP.

Szkolenie zostało przeprowadzone w formie panelu operacyjnego, w którym prezentowane były sprawy z zakresu handlu ludźmi oraz seminarium poświęconego zmianom w regulacjach prawnych, odnoszących się do przedmiotowej problematyki. Ponadto, przedstawicielki Fundacji „La Strada” przeprowadziły warsztaty dotyczące identyfikacji i oferowania wsparcia osobom pokrzywdzonym w wyniku przestępstwa handlu ludźmi. Podczas warsztatów posłużono się licznymi przykładami wykorzystywania ofiar do pracy przymusowej (w tym obywateli Wietnamu i Ukrainy), eksploatacji seksualnej (obywateli Polski i Bułgarii) oraz zmuszania do żebrania (obywateli Rumunii).

Szkolenie rozpoczęło się od jednodniowego seminarium, w trakcie którego prezentowane były: założenia Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015, projekt nowej ustawy o cudzoziemcach, propozycja nowego Algorytmu, problematyka współpracy Policji i Straży Granicznej z inspekcją pracy, praktyczne aspekty współpracy organów ścigania z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, a także europejska współpraca międzynarodowa organów ścigania prowadzona z wykorzystaniem instytucji Europolu.

Podczas panelu operacyjnego omówiono kwestię czynności operacyjno-rozpoznawczych i procesowych w sprawach z zakresu handlu ludźmi:

- do pracy przymusowej, prowadzonych przez funkcjonariuszy z Nadwiślańskiego i Śląskiego Oddziału Straży Granicznej;
- w celu eksploatacji seksualnej, prowadzonych przez funkcjonariuszy Wydziałów Kryminalnych KWP w Łodzi i Szczecinie oraz Zarządu CBS KGP w Gorzowie Wielkopolskim;
- w celu wyłudzenia świadczeń socjalnych, prowadzonych przez funkcjonariuszy Zarządów CBS KGP w Poznaniu i Łodzi;
- w celu zmuszania do żebrania, prowadzonych przez Placówkę SG w Zakopanem i Wydział Kryminalny KWP w Krakowie.

1.2. Szkolenia dla funkcjonariuszy Straży Granicznej w ramach kompleksowego systemu szkoleń na temat handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej,

Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 roku w Straży Granicznej były na bieżąco realizowane przedsięwzięcia szkoleniowe od poziomu podstawowego do poziomu eksperckiego, zgodnie z obowiązującym 4-stopniowym *Systemem szkolenia funkcjonariuszy Straży Granicznej z zakresu handlu ludźmi*, zatwierdzonym w dniu 29 grudnia 2010 roku przez Komendanta Głównego Straży Granicznej.

Warto wskazać m.in., że w dniu 14 stycznia 2013 roku w Warszawskim Centrum Sportu Młodzieżowego „Agrykola” odbyło się szkolenie organizowane przez Międzynarodową Organizację do Spraw Migracji (IOM) oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. W szkoleniu dotyczącym m.in. problematyki zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi uczestniczyło 19 funkcjonariuszy Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej.

W 2013 roku przeszkolonych zostało łącznie 761 funkcjonariuszy w ramach poziomu I oraz 35 funkcjonariuszy z pionu do spraw cudzoziemców i pionu operacyjno-śledczego w ramach poziomu II i III. Dodatkowo, w 2013 roku podczas czterech edycji szkolenia w zakresie identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi, w szczególności osób podróżujących drogą lotniczą, objęto 121 funkcjonariuszy pionu granicznego i ds. cudzoziemców Placówki Straży Granicznej Warszawa-Okęcie.

1.3. Wdrażanie kompleksowego systemu szkoleń na temat handlu ludźmi w Policji:

1.3.1. Analiza potrzeb szkoleniowych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji

Termin realizacji: 2013 r.

Konieczność podjęcia kompleksowej analizy potrzeb szkoleniowych organów ścigania wynika z faktu, iż jednym z najistotniejszych zadań warunkujących efektywne realizowanie działań związanych ze zwalczaniem tego rodzaju przestępstw w Polsce jest ustawiczne podnoszenie kwalifikacji tych uczestników systemu, którzy mogą mieć do czynienia z przypadkami handlu ludźmi, w tym przede wszystkim z ofiarami przestępstw. W 2013 roku Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

zwróciło się do Komendy Głównej Policji z prośbą przesłanie danych dotyczących istniejącego systemu szkoleniowego. Dane te są niezbędne w celu prawidłowego zaplanowania i wdrażania w ramach struktur Policji szkoleń poświęconych problematyce handlu ludźmi. W wyniku analizy dokonania zostanie ewaluacja istniejącego systemu szkoleń (2014 rok), a następnie zostaną przedstawione propozycje zmian w tym zakresie (2015 rok).

1.4. Szkolenia dla pracowników ośrodków strzeżonych lub aresztów w celu wydalenia w zakresie identyfikacji i postępowania z ofiarami handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013 r.

W dniach 28-29 października 2013 roku w Ośrodku Konferencyjno-Szkoleniowym Straży Granicznej w Świdrze zostało przeprowadzone szkolenie dla grupy funkcjonariuszy ośrodków strzeżonych Straży Granicznej z sekcji dydaktyczno-wychowawczej oraz z sekcji ewidencji. Z kolei w dniu 2 grudnia 2013 roku w Warszawie odbyło się jednodniowe spotkanie szkoleniowe dla funkcjonariuszy Straży Granicznej odpowiedzialnych za przyjmowanie wniosków o nadanie statusu uchodźcy. Oba przedsięwzięcia miały na celu przygotowanie funkcjonariuszy do rozpoznania potencjalnych ofiar handlu ludźmi wśród cudzoziemców przebywających w ośrodkach strzeżonych lub w sytuacji gdy cudzoziemcy wystąpią o udzielenie ochrony międzynarodowej w Polsce.

1.5. Szkolenie dla rzeczników organów ścigania poświęcone zakresowi informacji i metodom skutecznego przekazu medialnego w przypadku spraw o handel ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji i Komendą Główną Straży Granicznej

Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 roku nie realizowano szkoleń dla rzeczników organów ścigania w zakresie właściwego przekazu medialnego w przypadku spraw o handel ludźmi. Szkolenia tego rodzaju planowane są na 2014 rok.

1.6. Szkolenie dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej prowadzących spotkania z młodzieżą z zakresu metodyki prowadzenia zajęć o handel ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013 r.

W ramach przeglądu filmów o handlu ludźmi do pracy przymusowej zorganizowano spotkanie z funkcjonariuszami Policji i Straży Granicznej zajmującymi się problematyką handlu ludźmi podczas spotkań z młodzieżą w Częstochowie i Dąbrowie Górniczej. W czasie spotkania funkcjonariusze otrzymali do wykorzystania scenariusze zajęć „Handel dziećmi”, które posłużą do właściwego przekazywania wiedzy na temat handlu ludźmi podczas spotkań z młodzieżą.

Ponadto, w dniu 14 czerwca 2014 Nadwiślański Oddział Straży Granicznej zorganizował spotkanie dla placówek oświatowych prowadzących klasy o profilu mundurowym, w którym uczestniczyły osoby odpowiedzialne za realizację spotkań z młodzieżą w Straży Granicznej. Podczas spotkania przedstawiciel Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przedstawił problematykę i metody informowania młodzieży o zjawisku handlu ludźmi.

1.7. Szkolenie dla sędziów i prokuratorów poświęcone kryminalistycznym, kryminologicznym i prawnym aspektom handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury w zależności od dostępnych środków finansowych i możliwości organizacyjnych

Termin realizacji: 2014, 2015 r.

W dniach 15-16 marca 2013 roku w Krakowie odbyło się seminarium dla sędziów i prokuratorów, którego tematem była m.in. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 roku w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, problematyka odstąpienia od ukarania i ścigania, a także wtórnej wiktyimizacji. W seminarium wzięły udział 64 osoby z 21 Państw Członkowskich UE i Turcji, w tym 8 osób z Polski.

Szkolenie zostało zorganizowane przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury w ramach projektu „Towards a European approach to judicial training on trafficking in human beings”, dotyczące problematyki zwalczania handlu ludźmi. Projekt realizowany jest przy współpracy z holenderską (SSR) i włoską szkołą sędziowską (CSM) oraz finansowanych przez Komisję Europejską w ramach programu „Prevention of and Fight Against Crime”, stanowiąc realizację Programu Sztokholmskiego w latach 2012-2013.

Ponadto, w dniu 28 listopada 2013 roku Prokuratura Generalna zorganizowała szkolenie z zakresu handlu ludźmi, w ramach którego przeszkolonych zostało 50 prokuratorów. Tematyka szkolenia obejmowała:

- prezentację orzecznictwa międzynarodowego w sprawach o handel ludźmi i wynikające z tego zobowiązania Polski;
- zagadnienia dotyczące nielegalnej adopcji a handel ludźmi na przykładach prowadzonych postępowań przygotowawczych i orzeczeń sądów;
- handel ludźmi w celu pracy przymusowej;
- zagadnienia dotyczące wyboru kwalifikacji prawnej przestępstw handlu ludźmi – z art. 253 § 1 kk i art. 189a § 1 k.k. – na przykładzie orzecznictwa sądów;
- prezentację sprawy dotyczącej handlu ludźmi w celu wykorzystania do wyłudzenia świadczeń socjalnych i kredytów bankowych,
- prezentacje przedstawicieli poszczególnych prokuratur apelacyjnych na temat obserwowanych problemów, poziomu prowadzonych śledztw, obserwowanych dobrych i złych praktyk, a także tendencji zjawiska.

2. Szkolenia dla osób/profesjonalistów świadczących pomoc ofiarom handlu ludźmi:

2.1. Specjalistyczne szkolenia dla pracowników pomocy społecznej, przede wszystkim kadry ośrodków interwencji kryzysowej w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami.

Odpowiedzialni za realizację Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, Centralnym Ośrodkiem Szkolenia Straży Granicznej oraz organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 roku zrealizowano cztery szkolenia pn. „Wsparcie ofiar handlu ludźmi”, skierowane do kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, w których uczestniczyło łącznie 86 osób. Szkolenia zostały zorganizowane w Centrum Partnerstwa Społecznego „Dialog” im. A. Bączkowskiego. Koszty organizacyjne zostały pokryte ze środków budżetowych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

2.2. Przeszkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców oraz funkcjonariuszy Straży Granicznej w zakresie programu „Dobrowolne powroty”, w tym w postępowania z ofiarami handlu ludźmi i dziećmi bez opieki.

Odpowiedzialni za realizację: Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej oraz Urzędem ds. Cudzoziemców – w zakresie realizacji szkoleń
Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 roku w zakresie programu „Dobrowolne powroty”, w tym także w zakresie postępowania z ofiarami handlu ludźmi i dziećmi bez opieki, odbyło się 7 szkoleń, z czego 1 przeznaczone było dla pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców w Warszawie, a 6 dla przedstawicieli Straży Granicznej.

Miejsce szkolenia	Data szkolenia	Liczba uczestników
Warszawa	12.04.2013 r.	31
Szklarska Poręba	16-20 09.2013 r.	40
Mielno	21-25 10.2013 r.	35
Świder	21-25 10.2013 r.	37
Katowice	22-24 10.2013 r.	31
Kętrzyn	25-29 11.2013 r.	42
Zakopane	26-28 11.2013 r.	20

Ponadto, w 2013 roku odbyły się 3 spotkania eksperckie poświęcone tematyce dzieci cudzoziemskich bez opieki:

Pierwsze ze spotkań odbyło się w dniu 4 czerwca 2013 roku w Warszawie. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Sprawiedliwości, Rzecznika Praw Dziecka, Komendy Głównej Straży Granicznej, Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Sądu Okręgowego w Warszawie, Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci migranckich. Omówione zostały przepisy regulujące zasady przyjmowania i postępowania z dziećmi cudzoziemskimi bez opieki, kwestie dotyczące konieczności zapewnienia odpowiedniej ochrony i opieki takim dzieciom, w szczególności kwestie dotyczące pieczy zastępczej i opiekuna prawnego/kuratora.

Z kolei tematem drugiego spotkania, które odbyło się 24 czerwca 2013 roku, były zagadnienia związane z określaniem najlepszego interesu dziecka – kto, jak i na jakiej podstawie może i/lub powinien go określać oraz jakie wytyczne w tym przypadku powinny być brane pod uwagę. W celu ułatwienia pracy ekspertom powstały dwa pisemne opracowania dotyczące czynników istotnych dla określania „najlepszego interesu dziecka” oraz polskich przepisów oraz luk w zakresie wyznaczania opiekunów prawnych dla dzieci cudzoziemskich bez opieki.

Trzecie spotkanie eksperckie, które przeprowadzone zostało 13 września 2013 roku w Warszawie, zgromadziło 25 osób – przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Sprawiedliwości, Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Komendy Głównej Straży Granicznej, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, Biura Rzecznika Praw Dziecka, Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, UNHCR, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Fundacji Dzieci Niczyje, Stowarzyszenia Interwencji Prawnej i Polskiego Forum Migracyjnego. Celem spotkania była analiza funkcjonujących regulacji i praktyk w zakresie ochrony praw dzieci cudzoziemskich bez opieki w Polsce. Szczególny nacisk został położony na rekomendacje oraz wynikające z nich działania służące poprawie polskiego systemu w oparciu o przykłady obecnie stosowanych praktyk w Europie, które przedstawili na spotkaniu eksperci zagraniczni z Belgii i Holandii.

2.3. Szkolenie dla pracowników organizacji pozarządowych w zakresie wspierania ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 roku nie realizowano specjalistycznych szkoleń dla pracowników organizacji pozarządowych. Niemniej przeszkolenie tych w ramach projektu dotyczącego utworzenia wojewódzkich zespołów do spraw handlu ludźmi w latach 2014-2016, finansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

2.4. Wdrażanie szkoleń dla pracowników służby zdrowia mogących mieć kontakt z ofiarami handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Ministerstwem Zdrowia i organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: analiza potrzeb - 2013 r.

W dniu 26 września 2013 roku w Warszawie odbyło się pilotażowe szkolenie dla personelu Centralnego Szpitala Klinicznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie zrealizowane przez MSW we współpracy z Fundacją Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada. Celem szkolenia było zaznajomienie przedstawicieli służby zdrowia z zasadami postępowania w przypadku kontaktu z ofiarą handlu ludźmi, wskaźnikami wspomagającymi identyfikację i najczęstszymi schorzeniami, które mogą wynikać z wykorzystania w procederze handlu ludźmi.

2.6. Zorganizowanie szkoleń nt. zjawiska handlu ludźmi dla polskiego personelu konsularnego krajów docelowych dla polskich ofiar handlu ludźmi identyfikowanych za granicą.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014 r.

W 2013 roku wznowiono udział ekspertów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Fundacji „La Strada” zajmujących się problematyką handlu ludźmi w organizowanych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych szkoleniach dla kandydatów wyjeżdżających do pracy na stanowiskach konsularnych. Celem modułu szkoleniowego jest zaznajomienie z problematyką handlu ludźmi, zakresem pomocy przysługującej ofiarom oraz zasadami postępowania w przypadku kontaktu z domniemaną ofiarą handlu ludźmi. W 2013 roku zrealizowano trzy szkolenia – w lipcu, wrześniu i październiku. Kolejne szkolenia odbędą się w 2014 roku.

Ponadto, w Ministerstwie Spraw Zagranicznych opracowano intranetowe dossier Departamentu Konsularnego MSZ, zawierające zbiór najważniejszych aktów prawnych obejmujących regulacje dotyczące handlu ludźmi. Zawartość dossier została skonsultowana z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, jest dostępna dla wszystkich konsulów, a także na bieżąco aktualizowana i rozbudowywana o nowe, istotne treści.

3. Szkolenia wspomagające identyfikację ofiar:

3.1. Szkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców przeprowadzających wywiady z osobami ubiegającymi się o status uchodźcy i pracujących w Ośrodkach dla Uchodźców w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców

Termin realizacji: 2013 r.

W dniu 5 listopada 2013 roku odbyło się szkolenie dotyczące handlu ludźmi dla 12 pracowników Departamentu Postępowań Uchodźczych Urzędu do Spraw Cudzoziemców. W ramach szkolenia przedstawiono m.in. aktualną skalę zjawiska handlu ludźmi w Polsce oraz system zwalczania i zapobiegania temu przestępstwu, jak również omówiono kwestie identyfikacji i udzielania wsparcia ofiarom i potencjalnym ofiarom handlu ludźmi. Ponadto, w ramach szkolenia uczestnicy mogli zapoznać się z projektem dokumentu pt. „Procedura postępowania dla pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców rozpatrujących wnioski o nadanie statusu uchodźcy w przypadku dokonania wstępnej identyfikacji Cudzoziemca jako ofiary handlu ludźmi”.

Prace nad dokumentem zostały rozpoczęte w kwietniu 2013 roku z inicjatywy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i są prowadzone we współpracy z Urzędem do Spraw Cudzoziemców, Strażą Graniczną, Fundacją La Strada oraz UNHCR. Do przedmiotowego dokumentu będą również dołączone praktyczne narzędzia w formie załączników (m.in. „Wskaźniki identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi”). Ponadto, w Departamencie Postępowań Uchodźczych Urzędu do Spraw Cudzoziemców planuje się wskazanie nietatowego koordynatora ds. handlu ludźmi, którego zadaniem będzie m.in. monitorowanie właściwego przepływu informacji oraz podejmowanych działań w stosunku do cudzoziemców - (potencjalnych) ofiar handlu ludźmi, będących w procedurze uchodźczej. Termin zakończenia prac i wdrożenie ww. dokumentu planowane jest na I kwartał 2014 roku.

Procedura ma na celu usprawnienie przepływu informacji pomiędzy Urzędem ds. Cudzoziemców a Strażą Graniczną oraz Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla Ofiar Handlu Ludźmi w przypadku rozpoznania ofiary handlu ludźmi. Ponadto, procedura zostanie włączona do programu szkoleń dla pracowników Urzędu, w szczególności Departamentu Postępowań Uchodźczych, a załączone do Procedury wskaźniki będą stanowić praktyczne narzędzie w identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi w trakcie przeprowadzania wywiadów statusowych z cudzoziemcami.

3.2. Szkolenia dla inspektorów pracy na temat zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej.

Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, Komendą Główną Straży Granicznej oraz organizacjami pozarządowymi odpowiedzialnymi za prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi

Termin realizacji: 2013 r.

Szkolenie dla pracowników Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie problematyki handlu ludźmi, w tym m.in. pracy przymusowej, odbyło się w dniach 5 i 6 marca 2013 roku w Ośrodku Szkolenia PIP we Wrocławiu. W szkoleniu wzięły udział 32 osoby. Wśród uczestników znajdowali się inspektorzy pracy (w tym sekcji legalności zatrudnienia) i pracownicy merytoryczni Głównego Inspektoratu Pracy. Wykłady prowadzone były przez przedstawicieli MSW, Prokuratury, Policji, Straży Granicznej, Fundacji „La Strada” oraz Państwowej Inspekcji Pracy.

W programie szkolenia zostały uwzględnione następujące zagadnienia:

- handel ludźmi do pracy przymusowej – pojęcie, obraz zjawiska w Polsce i system zwalczania i zapobiegania temu zjawisku;
- wsparcie dla ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej w doświadczeniach Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego;
- kontrola legalności zatrudnienia cudzoziemców jako jedna z form identyfikacji ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej;

- omówienie przypadków handlu ludźmi do pracy przymusowej, dotyczących obywateli Bangladeszu i Ukrainy;
- metodyka postępowania inspektora pracy PIP w razie podejrzenia pracy przymusowej.

W trakcie szkolenia odbyły się również ćwiczenia praktyczne w zakresie identyfikacji przypadków handlu ludźmi lub pracy przymusowej przez inspektorów pracy, na podstawie przypadku zaprezentowanego w filmie dokumentalnym pt. „Przypadek robotników leśnych”.

CZĘŚĆ V: Badania dotyczące problematyki handlu ludźmi/ewaluacja działań

1. Opracowanie i publikacja corocznych raportów na temat handlu ludźmi w Polsce.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi
Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 roku nie powstał raport na temat handlu ludźmi w Polsce. Niemniej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zaplanowało na 2014 rok opracowanie i publikację dokumentu zawierającego kompleksową analizę zjawiska w latach 2012-2013.

2. Doskonalenie systemu gromadzenia danych dot. handlu ludźmi będących w dyspozycji organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz organizacji i instytucji świadczących pomoc ofiarom handlu ludźmi z uwzględnieniem dorobku i zaleceń UE w tej dziedzinie.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi
Termin realizacji: 2013 r.

Posiedzeniem z dnia 27 września 2013 roku zostały wznowione prace grupy eksperckiej ds. gromadzenia danych statystycznych w ramach Zespołu do Spraw Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Powyższe było wynikiem przekazanych przez Komisję Europejską wytycznych w zakresie gromadzenia przez Państwa Członkowskie UE danych na temat przestępstwa handlu ludźmi. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Wydziału Statystyki i Analiz Wymiaru Sprawiedliwości w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz Wydziału ds. Systemów Informatycznych w Prokuraturze Generalnej. Działania w zakresie udoskonalenia systemu gromadzenia danych dotyczących handlu ludźmi będą kontynuowane w latach 2014-2015.

4. Przeprowadzenie badań dotyczących świadomości zagrożenia handlem ludźmi

4.2. Badania ankietowe dot. świadomości zagrożenia zjawiskiem handlu ludźmi przeprowadzone w wybranych szkołach.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi
Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 roku w ramach przeglądu filmów o handlu ludźmi do pracy przymusowej prowadzono także badania ankietowe badające wiedzę o zjawisku handlu ludźmi. Anonimowe ankiety wypełniane były przed projekcjami/zajęciami dla młodzieży. Ankiety zamieszczono także na płycie DVD z materiałami edukacyjnymi dla nauczycieli, oraz na stronie www.handelludźmi.eu.

CZĘŚĆ VI: Współpraca międzynarodowa

1. Wzmocnienie współpracy z instytucjami właściwymi do zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi z krajów pochodzenia, tranzytowych i krajów docelowych – z polskiego punktu widzenia – w celu wymiany doświadczeń, najlepszych praktyk i informacji na temat zmian zachodzących w zjawisku handlu ludźmi:

1.1. Organizacja spotkań eksperckich poświęconych wzmocnieniu współpracy w przeciwdziałaniu handlowi ludźmi z przedstawicielami państw Partnerstwa Wschodniego.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2013 r.

W dniach 21-22 maja 2013 roku w Warszawie w ramach ustanowionego Panelu Partnerstwa Wschodniego ds. Migracji i Azylu odbyło się spotkanie eksperckie na temat ofiar handlu ludźmi (the Expert Workshop on Victims of THB in the framework of the Eastern Partnership Panel on Migration and Asylum). Organizatorem spotkania była Komisja Europejska we współpracy z Polską i Armenią. Ze strony Państw Partnerstwa (PC) w warsztatach udział wzięli przedstawiciele Armenii, Azerbejdżanu, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy. Z kolei uczestnikami ze strony Państw Członkowskie (MS) byli przedstawiciele Austrii, Belgii, Francji, Niemiec, Węgier, Irlandii, Polski, Rumunii, Szwecji, Holandii oraz Wielkiej Brytanii.

Ponadto, w spotkaniu uczestniczyli eksperci zajmujący się problematyką handlu ludźmi reprezentujący instytucje międzynarodowe (IOM, UNHCR, CBS, ICMPD, ECPAT) oraz organizacje pozarządowe (z Polski: Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”, Stowarzyszenie PoMOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej, Fundacja Dzieci Niczyje, z Niemiec: KOK, z Belgii: Pag-asa). Warsztaty były poświęcone ochronie i wsparciu ofiar handlu ludźmi, w tym m.in. ofiar małoletnich. Zgodnie z agendą spotkania, przewidziano trzy panele tematyczne. Podczas I panelu, dotyczącego praw ofiar handlu ludźmi, przedstawiciele wybranych państw (Mołdawii, Niemiec oraz Armenii) zaprezentowali dobre praktyki w zakresie ustanawianych modeli wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi. Z kolei II panel został poświęcony standardom współpracy pomiędzy organami ścigania i organizacjami pozarządowymi. III panel dotyczył natomiast problematyki małoletnich ofiar w zakresie ich identyfikacji, wsparcia i ochrony. Z uwagi na aktywny udział wielu podmiotów, warsztaty okazały się niezwykle interesującym wydarzeniem, umożliwiły bowiem dokonanie przeglądu dobrych praktyk stosowanych w systemach różnych państw. Warsztaty wykazały jednocześnie, że ochrona ofiar tego przestępstwa jest wyzwaniem i priorytetem zarówno w państwach pochodzenia, tj. w szczególności w Państwach Partnerstwa, jak i państwach tranzytu lub wykorzystania, tj. głównie Państwach Członkowskich.

1.2. Organizacja przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym z udziałem krajów docelowych, tranzytowych i pochodzenia ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2013 r.

- W dniach 16-18 kwietnia 2013 roku w Amsterdamie w ramach projektu pn. “Putting Rantsev into Practice – Strengthening multidisciplinary operational cooperation to fight trafficking in human beings” realizowanego przez Ministerstwo Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości Holandii we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych RP oraz Ministerstwem Spraw Wewnętrznych Cypru zorganizowano międzynarodową konferencję dla ponad 200 ekspertów (funkcjonariuszy policji, straży granicznej, instytucji imigracyjnych, prokuratorów, inspektorów pracy oraz przedstawicieli administracji odpowiedzialnych za problematykę zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi) Państw Członkowskich Unii Europejskiej.

Konferencja miała na celu umożliwienie spotkania przedstawicieli 6 grup ekspertów, którzy wzięli udział w warsztatach oraz dzielenie się doświadczeniami w zakresie multidyscyplinarnego podejścia do problematyki zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi. Rezultatem projektu będzie opracowanie publikacji z konferencji w 2014 roku.

W działania związane z rolą partnera projektu zaangażowani byli przedstawiciele Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Głównego Inspektoratu Pracy, Komendy Wojewódzkiej Policji w Gdańsku oraz Placówki Straży Granicznej w Zakopanem. Rolę koordynatora krajowego pełnił natomiast przedstawiciel Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

- W dniu 28 października 2013 roku w Wilnie podczas Prezydencji Litwy w Radzie UE odbyło się spotkanie grupy roboczej Rady Unii Europejskiej ds. Konsularnych (COCON). Podczas seminarium delegatka Departamentu Konsularnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych przedstawiła prezentację pt. „Best practices of the Polish consular services with respect to the fight with THB”, dotyczącą najlepszych praktyk polskich służb konsularnych w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi i pomocy ofiarom.
- W dniach 26-27 listopada 2013 roku w Warszawie odbyła się dwudniowa konferencja na temat ochrony i promowania praw ofiar handlu ludźmi pn. „Pierwszeństwo dla ofiar.”, zorganizowana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przy wsparciu warszawskiego biura Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji. W wydarzeniu wzięło udział ponad 200 ekspertów (przedstawiciele administracji, organizacji pozarządowych i organizacji międzynarodowych) pochodzących z blisko 30 państw – zarówno z krajów pochodzenia, krajów tranzytu, jak i krajów docelowych ofiar handlu ludźmi. Konferencja została zorganizowana dzięki wsparciu z Funduszu Współpracy Bilateralnej Norweskiego Mechanizmu Finansowego w partnerstwie z rządami Islandii, Lichtensteinu i Norwegii, Radą Europy oraz Międzynarodową Organizacją ds. Migracji. Wydarzenie miało na celu wymianę doświadczeń, poglądów i pomysłów dotyczących realizacji praw ofiar handlu ludźmi. Obrady ekspertów koncentrowały się na czterech obszarach:
 - a) identyfikacja ofiar handlu ludźmi ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania do pracy przymusowej;
 - b) zadośćuczynienie i kompensata;
 - c) standardy bezpiecznego zakwaterowania ofiar handlu ludźmi;
 - d) zapewnienie rehabilitacji ofiar i bezpiecznego powrotu.

Asumptem do zorganizowania konferencji były prace nad raportem grupy ekspertów Rady Europy – GRETA dotyczącym implementacji przez Polskę Konwencji w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi. Akt ten określa znaczenie poszanowania praw ofiar, podkreślając szczególne znaczenie pomocy bezpośredniej, bezpiecznego zakwaterowania, rekompensaty, zadośćuczynienia i integracji. Raport przyniósł generalnie pozytywną ocenę podejmowanych przez Polskę od 2003 starań na rzecz ochrony ofiar i ich praw.

- W dniu 28 listopada 2013 roku w siedzibie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie została zorganizowana szósta konferencja Krajowej Sieci Migracyjnej pn. „Identyfikacja grup wrażliwych oraz organizacja systemu recepcji osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy w Polsce”. Konferencja została w całości poświęcona problematyce recepcji cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy w Polsce oraz identyfikacji grup wrażliwych, zwłaszcza zaś potencjalnych ofiar handlu ludźmi. W wyniku spotkania została dokonana ocena obowiązujących procedur oraz planowanych działań mogących w istotny sposób poprawić stosowane obecnie programy oraz szkolenia. Spotkanie miało również na celu próbę udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy przyjęte w Polsce rozwiązania z zakresu przyjmowania i dalszego lokowania osób będących w procedurze uchodźczej według ich potrzeb są wystarczające, a także czy w Polsce można zastosować pewne elementy pochodzące z systemów recepcji cudzoziemców wdrażanych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

ŚRODKI FINANSOWE W 2013 ROKU W RAMACH KRAJOWEGO PLANU DZIAŁAŃ PRZECIWKO HANDLOWI LUDŹMI

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych na realizację zadań przewidzianych w „Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015” zabezpieczyło w budżecie państwa na 2013 rok środki finansowe w wysokości 135 tys. PLN na bieżącą realizację zadań oraz 1 000 tys. PLN na realizację zadania publicznego pn. „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi” (Część II, pkt 7). Łącznie w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na rok 2013 zabezpieczono środki finansowe w wysokości 1 135 tys. PLN (zgodnie z ustawą budżetową na rok 2013).

Ponadto, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zaplanowało w budżecie na 2013 rok środki finansowe w wysokości 140 000 PLN z przeznaczeniem na realizację szkoleń kadry pomocy społecznej w zakresie postępowania z ofiarą/świadkiem handlu ludźmi. Dodatkowo MPiPS przeznaczył środki finansowe na wsparcie ośrodków interwencji kryzysowej w zależności od możliwości finansowych budżetu państwa będących w dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Na lata 2014-2015 Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przewiduje zabezpieczenie środków na zbliżonym poziomie. Łącznie w budżetach MSW oraz MPiPS na rok 2013 zabezpieczono środki w wysokości 1 275 tys. PLN.

DZIAŁANIE NIEOBJĘTE KRAJOWYM PLANEM DZIAŁAŃ PRZECIWKO HANDLOWI LUDŹMI

Ministerstwo Sprawiedliwości:

Niezależnie od zadań przewidzianych w Krajowym Planie Działań warto wskazać, że w wyniku nowelizacji Kodeksu postępowania karnego (*K.p.k.*) z dnia 13 czerwca 2013 roku, od dnia 27 stycznia 2014 roku pokrzywdzone w wyniku przestępstwa handlu ludźmi osoby małoletnie do 18 roku życia zostaną objęte ochroną w postaci jednorazowego przesłuchania w przyjaznych warunkach w trybie art. 185a *K.p.k.*

Ministerstwo Zdrowia:

W 2012 roku zostało wydane w porozumieniu z Ministrem Zdrowia rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2012 roku w sprawie standardów kształcenia dla kierunków studiów: *lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, farmacji, pielęgniarstwa i położnictwa* (Dz. U. z 2012 r., poz. 631). W rozporządzeniu wskazano zakres wiedzy i umiejętności wymaganych od absolwentów ww. kierunków, w tym zagadnienia z zakresu społecznego wymiaru zdrowia i choroby, wpływu środowiska społecznego (rodziny, sieci relacji społecznych) i nierówności społecznych na stan zdrowia oraz społeczno-kulturowych różnic i roli stresu społecznego w zachowaniach zdrowotnych i autodestrukcyjnych. Absolwent powinien znać m.in. różne formy przemocy, ich społeczne uwarunkowania oraz rolę lekarza w rozpoznawaniu i odpowiednim przeciwdziałaniu przemocy. Rozporządzenie wskazuje, iż absolwent kierunku lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, farmacji, pielęgniarstwa i położnictwa powinien umieć zidentyfikować zaburzenia i patologie, w tym przemoc seksualną, różnicować przemoc seksualną pod kątem rodzajów, objawów i konsekwencji, a także znać metody zapobiegania i formy pomocy ofiarom przemocy seksualnej.

Z kolei w 2013 roku, w celu zwiększenia świadomości przedstawicieli ochrony zdrowia na temat form przeciwdziałania przemocy, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych rozpoczęła działania edukacyjno-informacyjne pod hasłem „Lekarzu, reaguj na przemoc”. Ich celem jest m.in. podniesienie kompetencji przedstawicieli ochrony zdrowia w zakresie rozpoznawania przemocy (ze szczególnym uwzględnieniem przemocy w rodzinie). W ramach tego projektu powstała

strona internetowa: www.lekarzureauagujnaprzemoc.pl, publikacja „Przewodnik dla pracowników ochrony zdrowia” prezentujący prawne i psychologiczne aspekty przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ulotka promująca stronę internetową. Publikacje zostały przekazane do wszystkich placówek Podstawowej Opieki Zdrowotnej (ponad 10 tys. podmiotów).

Ww. działania podejmowane w ramach systemu ochrony zdrowia mogą przyczynić się do skuteczniejszej identyfikacji ofiar handlu ludźmi, w tym ofiar niepełnoletnich, oraz udzielania im odpowiedniej pomocy.

Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć:

W 2013 roku Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć opracowało raport pt. "Zjawisko handlu ludźmi w odniesieniu do cudzoziemców przebywających w Polsce. Rok 2012", który został opublikowany na stronie internetowej www.pomocprawna.org, a także wydrukowany w liczbie 200 egzemplarzy. Publikacja została przetłumaczona na język angielski. Raport, przedstawiający w sposób kompleksowy problematykę handlu ludźmi, został rozesłany m.in. do wielu organizacji pozarządowych, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Komendy Głównej Policji, czy Straży Granicznej. Ponadto, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zamieściło publikację na swojej stronie internetowej i zadeklarowało oparcie na niej szkoleń dla swoich pracowników.

Dane statystyczne zostały zebrane od najważniejszych w tej mierze w Polsce instytucji, tj. Komendy Głównej Policji, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Prokuratury. Raport kładzie szczególny nacisk na problem handlu ludźmi wśród cudzoziemców poprzez przedstawienie profilu cudzoziemskich ofiar (z uwzględnieniem płci, wieku, narodowości). W grudniu 2013 roku Centrum rozpoczęło pracę nad tworzeniem raportu za rok 2013.

Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej:

W 2013 roku stowarzyszenie prowadziło poradnictwo specjalistyczne dla kobiet i ich dzieci dotkniętych współczesnymi formami niewolnictwa lub innymi formami przemocy. W ramach projektu „Mój nowy kolorowy świat” podjęto się także działania polegającego na renowacji i wyposażeniu placu zabaw oraz ośrodka dla ofiar handlu ludźmi, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci.

Należy wskazać, że w ubiegłym roku pracownicy i wolontariuszy Stowarzyszenia Po-Moc przeprowadzili liczne spotkania, prelekcje, wykłady i szkolenia dotyczące problematyki handlu ludźmi. Szkolenia organizowane były dla funkcjonariuszy służb porządku publicznego, inspektorów pacy, pracowników agencji pracy tymczasowej i agencji zatrudnienia. W 2013 roku organizowano również wiele spotkań i zajęć informacyjno-edukacyjnych z młodzieżą szkolną oraz wykładów dla studentów, dotyczących m.in. bezpiecznych wyjazdów za granicę w kontekście zagrożeń związanych z handlem ludźmi oraz współczesnych form prostytucji.

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO SPRAWOZDANIA

WYKAZ PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W 2013 ROKU

L.p.	NAZWA PROJEKTU	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	TERMIN REALIZACJI	OGÓLNY OPIS PROJEKTU	DZIAŁANIA	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
1.	„Towards a European approach to judicial training on trafficking in human beings”	Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury w Lublinie we współpracy z holenderską (SSR) i włoską (CSM) szkołą sędziowską	15-16 marca 2013 roku	Projekt stanowi realizację Programu Sztokholmskiego w zakresie problematyki zwalczania handlu ludźmi w latach 2012-2013. W trakcie trzech seminariów analizowane były europejskie instrumenty prawne służące zwalczaniu tego przestępstwa oraz krajowa praktyka ich stosowania. Ich uczestnikami byli sędziowie i prokuratorzy. W 2013 roku zrealizowano jedno tego typu przedsięwzięcie.	W dniach 15-16 marca 2013 roku w Krakowie odbyło się seminarium, którego tematem była m.in. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 roku w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, problematyka odstąpienia od ukarania i ścigania, a także wtórnej wiktymizacji. W seminarium wzięły udział 64 osoby z 21 Państw Członkowskich UE i Turcji, w tym 8 osób z Polski.	Projekt finansowanych przez Komisję Europejską w ramach programu „Prevention of and Fight Against Crime” realizowanych w latach 2012-2013
2.	„Daj im szansę! - Wsparcie prawne i informacyjne osób szczególnej troski poszukujących ochrony w Polsce i przeciwdziałanie przemocy seksualnej i ze względu na płeć w ośrodkach dla osób ubiegających się o status uchodźcy”	Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć we współpracy z Urzędem do Spraw Cudzoziemców	1 stycznia 2012 r. – 31 grudnia 2014 r.	Projekt ma na celu podniesienie szans na skuteczną integrację osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy przez udostępnienie cudzoziemcom, zarówno przebywającym w ośrodkach dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, jak i poza nimi, bezpłatnej informacji i pomocy prawnej w procedurze o nadanie	Bezpłatna pomoc prawna dla: <ul style="list-style-type: none"> - cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy w Polsce lub o inną formę ochrony i przebywającym w ośrodkach dla uchodźców lub poza nimi; - osób z grup „szczególnej troski”, w tym ofiar przemocy seksualnej, przemocy ze względu na płeć, przemocy domowej, handlu ludźmi (SGBV). Ponadto, zorganizowano: <ul style="list-style-type: none"> - kampanię społeczną promującą akceptację dla uchodźców i 	Europejski Fundusz na Rzecz Uchodźców, budżet państwa.

				statusu uchodźcy..	<p>dialog międzykulturowy, monitoring warunków bezpieczeństwa i zagrożeń przemocą SGBV w ośrodkach dla uchodźców;</p> <ul style="list-style-type: none"> - kampanię informacyjną nt. SGBV, współpracy z UDSC, Policją i UNHCR w zakresie wdrażania standardów identyfikowania i reagowania na przypadki przemocy w tym przemocy seksualnej; - szkolenia dla pracowników socjalnych ośrodków dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy i pracowników UDSC. 	
4.	„Zwalczanie zakresu detencji cudzoziemców szczególnie wrażliwych poszukujących ochrony w Polsce”	Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć	1 stycznia 2012 r. – 31 grudnia 2013 r.	<p>Projekt ma na celu monitorowanie i ewaluację obowiązujących ram prawnych oraz praktyki w celu zidentyfikowania niedoskonałości w zakresie odpowiedniego traktowania cudzoziemców z grup szczególnie wrażliwych (w tym ofiar handlu ludźmi), poszukujących w Polsce ochrony oraz stworzenie propozycji ich rozwiązania.</p>	<p>Prawnicy Centrum monitorowali Strzeżone Ośrodki dla Cudzoziemców oraz przejścia graniczne w celu zbadania metod identyfikacji osób szczególnej troski, w tym ofiar handlu ludźmi. W ramach projektu przeprowadzono sześć 1-dniowych seminariów dla funkcjonariuszy Straży Granicznej i pracowników ww. ośrodków. Na zakończenie wydany został raport pt. „Cudzoziemcy szczególnej troski w Polsce: identyfikacja, detencja, orzecznictwo”, który dostępny jest na stronie www.pomocprawna.org.</p>	Open Society Institute
5,	„Kryzys początkiem nowego”	Stowarzyszenie „POMOC” dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej	1 sierpnia –31 grudnia 2013 r.	<p>Celem projektu jest aktywizacja zawodowa 20 kobiet, będących osobami bezrobotnymi, bezdomnymi, uwikłanymi w przemoc, ofiarami handlu ludźmi lub pozostającym w</p>	<p>W ramach projektu świadczona jest pomoc specjalistyczna, w tym diagnoza, pomoc prawna i psychologiczno-terapeutyczna, a także integracja społeczno zawodowa, tj. doradztwo, szkolenia, kursy oraz 6-miesięczne staże</p>	Europejski Fundusz Społeczny

				innej kryzysowej sytuacji i mieszkającymi na terenie województwa śląskiego. Projekt trwać będzie do końca czerwca 2015 roku	zawodowe). Dotychczas udzielono wsparcia 22 osobom (w tym 10 dorosłym i 12 dzieciom).	
6.	„BAKHITA”	Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej	1 stycznia –31 grudnia 2013 r.	Funkcjonowanie ogólnopolskiej sieci wsparcia dla ofiar handlu ludźmi.	W ramach projektu udzielono wsparcia 2 osobom oraz zrealizowano akcję informacyjną w całej Polsce w dniu 18 października 2013 roku – Europejskim Dniu Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi. W dniu 19 kwietnia 2013 roku zorganizowano szkolenie dla 14 członków sieci pn. „Jak motywować pokrzywdzonych do zmiany”.	Brak dotacji
7.	ADSTRINGO	Biuro Krajowe Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji (IOM) we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych	1 stycznia – 31 grudnia 2013 r.	Projekt poświęcony jest problematyce handlu ludźmi do pracy przymusowej i wykorzystywaniu w pracy migrantów. Projekt został złożony przez Sekretariat Rady Państw Morza Bałtyckiego	W dniu 24 kwietnia 2013 r. zorganizowano pierwsze spotkanie krajowe, którego celem było dokonanie diagnozy problemów związanych z rolą, jaką pełnią agencje zatrudnienia w pośrednictwie pracy zarówno w przypadku ob. RP wyjeżdżających do pracy za granicę, jak i migrantów pracujących w Polsce, którzy stali się ofiarami handlu ludźmi do pracy przymusowej. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele instytucji centralnych, organów ścigania, organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele zrzeszenia agencji zatrudnienia. W ramach projektu przewidziano cykl spotkań praktyków na poziomie regionalnym, rozpoczęty w dniu 9 września 2013 r. spotkaniem członków Mazowieckiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, połączonym w kolejnym	Instytut Szwedzki

					<p>dniu ze spotkaniem przedstawicieli Urzędów Wojewódzkich, którzy w przyszłości będą pełnić funkcję koordynatorów wojewódzkich.</p> <p>W ramach projektu przewidziano także część badawczą przeprowadzoną przez Ośrodek Badań Handlu Ludźmi Uniwersytetu Warszawskiego poświęconą problematyce handlu ludźmi do pracy przymusowej. Rezultaty badania zostały omówione podczas międzynarodowej konferencji organizowanej w połączeniu z obchodami 7 Dnia UE przeciwko Handlowi Ludźmi w dn. 17 października 2013 r. w Wilnie podczas prezydencji Litwy w Radzie Unii Europejskiej w 2013 roku w celu wzmocnienia dyskusji między odpowiednimi podmiotami w Rejonie Morza Bałtyckiego.</p>	
8.	„Zwalczanie i zapobieganie handlowi ludźmi jako wspólne wyzwanie Polski i Ukrainy”	<p>Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Stołeczną Policji, Komendą Wojewódzką Policji w Szczecinie, Komendą Wojewódzką Policji w Gorzowie Wielkopolskim, Zarządem Centralnego Biura Śledczego w Rzeszowie, Komendą Wojewódzką Policji w Krakowie oraz Centralnym Zespołem dw. z Handlem Ludźmi CBS Komendy</p>	Od czerwca do grudnia 2013 r.	<p>Projekt przyczynił się do nawiązania, a w niektórych przypadkach do pogłębienia już istniejącej współpracy międzynarodowej pomiędzy polskimi i ukraińskimi organami ścigania w zakresie zwalczania przestępczości związanej z handlem ludźmi w celu wykorzystania seksualnego, żebractwa czy do pracy przymusowej. Udział w zajęciach praktycznych pozwolił</p>	<p>1. W ramach projektu w dniach 18-19 czerwca 2013 r. w CSP Legionowo zorganizowano szkolenie dla funkcjonariuszy Milicji Ukrainy oraz polskich funkcjonariuszy Policji reprezentujących pion kryminalny w poszczególnych komendach rejonowych i powiatowych podległych Komendzie Stołecznej Policji</p> <p>2. Z uwagi na potrzebę zapewnienia większej interakcji uczestników, zdecydowano o zmianie formuły projektu. Tym samym zorganizowano dwie wizyty studyjne na Północy (w dn. 17-22 listopada 2013 r.) i na Południu Polski (w dn.</p>	Polska Pomoc Rozwojowa

		Główniej Policji.		na podniesienie kwalifikacji i umiejętności funkcjonariuszy w obszarze wspólnych działań w zakresie zapobiegania i zwalczania tego typu przestępstw.	01-06 grudnia 2013 r.) oraz opracowano dwie publikacje dla polskich i ukraińskich organów ścigania.	
9.	„Prawa migrantów w praktyce” Szczegółowy opis projektu znajduje się w części I działaniu 4.1. sprawozdania.	Biuro Krajowe Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Głównym Inspektorem Pracy	Od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 r.	Projekt ma na celu ułatwienie integracji obywateli państw trzecich poprzez zwiększenie ich świadomości na temat praw i obowiązków w Polsce oraz przeciwdziałanie przejawom dyskryminacji i wyzysku migrantów na rynku pracy.	W 2013 roku kontynuowano kampanię informacyjną polegającą na prowadzeniu infolinii dla migrantów w Polsce i cudzoziemców planujących przyjazd do Polski, organizowano spotkania informacyjne dla migrantów oraz szkolenia antydyskryminacyjne.	Europejski Fundusz na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich oraz środków budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz rezerwy celowej budżetu państwa

ZAŁĄCZNIK NR 2 DO SPRAWOZDANIA

Wykaz szkoleń i działań informacyjnych realizowanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w 2013 roku w ramach „Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015”

L.p.	Nazwa szkolenia lub działania	Termin
1	Prawa migrantów w praktyce – szkolenie dla Straży Granicznej	Luty 2013 r.
2	Posiedzenie grupy eksperckiej ds. działań prewencyjnych	1 marca 2013 r.
3	Handel ludźmi do pracy przymusowej – ośrodek Państwowej Inspekcji Pracy	5-6 marca 2013 r.
4	Prawa migrantów w praktyce – szkolenie dla związków zawodowych	15 marca 2013 r.
5	Prawa migrantów w praktyce – szkolenie dla urzędów wojewódzkich	27 marca 2013 r.
6	VI wspólne warsztaty szkoleniowe dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej dotyczące zwalczania handlu ludźmi	9-11 kwietnia 2013 r.
7	Szkolenie dla pracowników pomocy społecznej poświęcone identyfikacji i pracy z ofiarami handlu ludźmi	15-17 kwietnia 2013 r.
8	Posiedzenie Mazowieckiego Zespołu ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi	20 maja 2013 r.
9	Posiedzenie grupy eksperckiej ds. działań prewencyjnych	27 maja 2013 r.
10	Szkolenie handel ludźmi i wskaźniki wspomagające identyfikację, SG Okęcie I linia	3 czerwca 2013 r.
11	Szkolenie handel ludźmi i wskaźniki wspomagające identyfikację, SG Okęcie II linia	6 czerwca 2013 r.
12	Prawa migrantów w praktyce	12 czerwca 2013 r.
13	Szkolenie pedagogów – prowadzenie zajęć z młodzieżą i działania na poziomie szkół	14 czerwca 2013 r.
14	Prawa migrantów w praktyce, związki zawodowe	17 czerwca 2013 r.
15	Prawa migrantów w praktyce, urzędy wojewódzkie	18 czerwca 2013 r.
16	Wsparcie i identyfikacja ofiar handlu ludźmi – szkolenie dla pracowników pomocy społecznej	17-19 czerwca 2013 r.
17	Wskaźniki wspomagające identyfikację ofiar handlu ludźmi – szkolenie dla Policji	28 czerwca 2013 r.

18	Wskaźniki wspomagające identyfikację ofiar handlu ludźmi – szkolenie dla Policji	4 lipca 2013 r.
19	Moduł o handlu ludźmi w ramach szkolenia dla służb konsularnych	22 lipca 2013 r.
20	Uruchomienie portalu informacyjnego www.handelludźmi.eu	Sierpień 2013 r.
21	Przygotowanie przeglądu filmów o handlu ludźmi do pracy przymusowej – druk i dystrybucja plakatów	II połowa 2013 r.
22	Druk i dystrybucja 10 000 egzemplarzy scenariusza zajęć dla młodzieży	II połowa 2013 r.
23	Przygotowanie 52-sekundowego spotu informującego o handlu ludźmi do pracy przymusowej	II połowa 2013 r.
24	Przygotowanie filmu informacyjnego „Zobacz zanim wyjedziesz”	II połowa 2013 r.
25	Przygotowanie i druk 125 000 ulotek prewencyjnych - kalendarzyków	II połowa 2013 r.
26	Opracowanie i druk ankiety badającej świadomość młodzieży na temat zagrożeń związanych z handlem ludźmi	II połowa 2013 r.
27	Dystrybucja materiałów informacyjnych dla Powiatowych Urzędów Pracy	Wrzesień 2013 r.
28	Projekcja filmu „Polak potrzebny od zaraz” podczas spotkania dla młodzieży w ramach Przeglądu Filmów Górskich w Zakopanem	5 września 2013 r.
29	Przegląd filmów o handlu ludźmi do pracy przymusowej w Nowym Sączu	7-8 września 2013 r.
30	Spotkanie regionalne w ramach projektu ADSTRINGO (zrealizowane w związku z posiedzeniem Mazowieckiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi	9 września 2013 r.
31	Szkolenie antydyskryminacyjne w ramach projektu „Prawa migrantów w praktyce” dla przedstawicieli wojewodów	10 września 2013 r.
32	Moduł o handlu ludźmi w ramach szkolenia dla służb konsularnych	13 września 2013 r.
33	Szkolenie dla pracowników systemu pomocy społecznej w Warszawie	16 września 2013 r.
34	Przegląd filmów o handlu ludźmi do pracy przymusowej w Krakowie	20-21 września 2013 r.
35	Szkolenie dla pracowników służby zdrowia	26 września 2013 r.
36	Przegląd filmów o handlu ludźmi do pracy przymusowej w Częstochowie	3-4 października 2013 r.
37	Posiedzenie grupy eksperckiej ds. działań prewencyjnych	10 października 2013 r.
38	Szkolenie dla pracowników systemu pomocy społecznej w Warszawie	14 października 2013 r.

39	Przeгляд filmów o handlu ludźmi do pracy przymusowej w Kędzierzynie Koźlu	16 października 2013 r.
40	Szkolenie dla personelu przygotowującego się do pełnienia służby konsularnej poza granicami kraju	18 października 2013 r.
41	Ogłoszenie III edycji konkursu „Handel ludźmi moimi oczami” na komiks o handlu ludźmi do pracy przymusowej	18 października 2013 r.
42	Przeгляд filmów o handlu ludźmi do pracy przymusowej w Dąbrowie Górniczej	25 października 2013 r.
43	Szkolenie dla funkcjonariuszy SG w Świdrze	28-29 października 2013 r.
44	Organizacja wizyty studyjnej funkcjonariuszy milicji ukraińskiej w Rzeszowie i Krakowie	17-22 listopada 2013 r.
45	Realizacja modułu dot. Handlu ludźmi na szkoleniu „Status uchodźcy w postępowaniu administracyjnym a społeczne i kulturowe problemy integracji uchodźców”	18-22 listopada 2013 r.
46	Szkolenia dla funkcjonariuszy Straży Granicznej w Warszawie	1-3 grudnia 2013 r.
47	Organizacja wizyty studyjnej funkcjonariuszy milicji ukraińskiej w Szczecinie i Gorzowie Wielkopolskim	1-6 grudnia 2013 r.
48	Szkolenie na temat identyfikacji ofiar handlu ludźmi w postępowaniu uchodźczym	2 grudnia 2013 r.